

1764r.

Biegaciewicz ks. Wojciech

Sermo ad Ser^{num} Stanislaum Augustum . . Sc.
Mowa do Najj. Stanisława Augusta w Warsza-
wie 1764r. dnia 9 Grudnia.

XVIII. 3. 200

S E R M O
AD SERENISSIMUM AC POTENTISSIMUM
P R I N C I P E M
STANISLAUM AUGUSTUM
P O L O N I A R U M R E G E M
MAGNUM DUCEM LITHUANIÆ &c. &c. &c.
DOMINUM DOMINUM CLEMENTISSIMUM.

M. ADALBERTI BIEGACZEWICZ ,
Sacrae Theologiae Doctoris & Professoris Cracoviensis Scientiarum
Universitatis RECTORIS.

Varfaviæ Annô 1764. die 9. Decembris.

M O W A
DO NAYJASNIEYSZEGO y NAYPOTĘŻNIEYSZEGO
M O N A R C H Y
STANISŁAWA AUGUSTA
KROLA POLSKIEGO
WIELKIEGO XIĄŻĘCIA LITEWSKIEGO &c. &c. &c.
PANA à PANA MIŁOSCIWEGO.

X. M. WOYCIECHA BIEGACZEWICZA,
Pisma Świętego Doktora y Profesora, Krakowskiey Nauk
Akademii REKTORA.

w Warszawie 1764. dnia 9. Grudnia.

Domine Domine Clementissime.

Panie a Panie Miłościwy.

Auspiciatissima ad Regium Thronum Inauguratio TUA, quæ Poloniam, Lithuaniam, tot tantaſq; Provincias ſuis è ſedibus movit, & in hanc Urbem evocavit, ut lætiſſimo ſolenniſſimæ hujus diei adſpectu, publicæ expectationi ſatisfaceret, populorum deſideria expleret, vota utriuſque Gentis, quanta maxima in terris haberi poteſt, beatitudine ſatiaret; Cracovienſem quoque Univerſitatem ad exhibendum TIBI Regi & Domino ſuo fidelitatis homagium, alacrem & libentem è longinquire quantumvis regione deduxit, atque Sacræ Majeſtati TUÆ ſupplicem præſentari fecit.

Equidem duo hæc ſtudia Jagellonæ ac ideo TUÆ Rex Sereniſſime Univerſitati principalia ab ævo fuere; DEO fidem, Regibus ſuis debitam fidelitatem ſervare. Primum horum cum Dei gratia tam conſtanter retinuit; ut eam à Sancta Orthodoxa fide vel in minimo deſciſſe, nulla ætas veraciter notaverit. Alterum tam religioſe, ut calamitoſiſſimo olim tempore, rebusque Polonorum ſupra modum adſcictis; lytra graviffima ferre, moleſtias perpeti, angarias ſuſtinere, ad extremum relictis penes Nobilem Urbis Metropolis Magiſtratum clavibus, ædes ſuas deferere, ſatiuſve ex Urbe excedere elegerit, quàm

alic-

Nader ſzczęśliwe na Tronie Krolenſkim oſadzenie W. K. Mci Pana Naſzego Miłoſciwego, ktore Połskę, Litwę, y inne tak li-czne y rozległe Prowincye z ſwoich ruſzynſzy ſiedliſk, do tego tu ſciągne-ło Mięſta, ażeby arcy-wieſołym nayuroczyſtſzego dnia tego widokiem po-wſzechnemu zadoſyc uczyniło oczeki-wania, ludu upragnienia dopełniło, żądania Obojga Narodow ubłogoſta-wieniem, iakie bydż może na ziemi naywiększe naſyciło; Krakowſką wzajemnie Akademią dla wypłace-nia Krolowi y Panu ſwemu wierno-ſci hołdu, chętną y ochoczą, lubo z odległego nieco ſprowadzinſzy Kraju, przed Maieſtatem Waſzey Krolenſkiey Moſci na iak naygłębsze uczczenie ſkłonioną ſtawia.

Jakoż anoiakie to uſiłowanie Jagiellonſka, aprzeto właſciwie TWOJA Nayiaſnieyſzy Panie Akademia, między pierwſzemi y naycelniyczſzemi od wiekow policzała ſtarunki; BOGU wiare, ſwym Kro-lom przynałeżyłą dochować wier-ność. W pierwſzym z tych za łą-ską Naywyżſzego tak ſtatecznie do-trwała; iż żaden wſteczny wſiek rzeczywiſcie icy nie mógł podeyſć; ażeby kiedy od prawey wiary lub w czym naymnieyſzym odſtąpić mia-ła. W drugim tak nienaruſzenie; iż za nieſzczęſliwych niegdys cza-ſow, w powszechnym całego Kroleſtwa nad zamiar uciemiężeniu, naycięż-ſze poñoſić okupy, wycierpieć przykro-ſci,

alieno Regi iurandum dicere. (*) Poterat aliquando Jagelloneæ Universitatis suum in Principem fides tentari, violentis assultibus impeti, militaribus oneribus premi, at non flecti. Juventus quoque Academica licet calamis assuetior quam armis, visa est protunc suo pro Rege pugnare. (**) Fidelitatem hanc documentum ut aurum igni probatam, TIBI Rex Serenissime ab Universitate nostra in presentiarum contestamur, spondemus, perque sacra omnia juramus.

Dictum fidelitatis iuramentum, de illa gaudiorum magnitudine, quæ ex felicissima in Regem suum Electione TUA cum universam Poloniam, tum animos etiam nostros repleverat, brevibus dicendum venit. Quippe qui nomine minimæ partis Reipublicæ censemur, publicæ hujus lætitiæ partem nos fuisse maximam, audenter asserimus. Acceptum enim de TE Serenissimo Electo primo nuntio, gestientes animis, nec modum lætitiæ nostræ capientes diximus

(*) Annò 1656. adiguntur Academici à Vir-
cio Svetici Cracoviæ Præsidii Præfecto
ad præstandum CAROLO fidelitatis ju-
ramentum. Vladislaus ŁUBIENSKI Re-
gni Primas in Mundo Geographico.

(**) Annò 1655. Studiosi Academici Cracoviâ
in Svecos excursionem faciunt. Kochowski
Climat: 2. fol: 47.

ści, krzywdy y gwałty wytrzymać,
na koniec zostawivszy przy Szlache-
tnym Stołecznego Miasta Magistracie
klucze, własne opuścić domy, y raczey
z Miasta ustąpić obrata, aniżeli obce-
mu Krolowi przysięgą się obowiązać.
(*) Można było niegdys kusić o
wiarę Jagiellońską ku swemu Panu
Akademią, można było gwałtowne
doń przypuszczać szturmy, woyskowe-
mi uciążać ią nakłady, nie można
było przełamać. Młodź niemniej
Akademiczną lubo bardziey do piora
niż do oręża przywykłą, widzieć było
na ow czas walecznie przy Krolu swo-
im obśtaiąc. (**) Wierność tę dowo-
dem iak złoto w ogniu doświadczoną
Waszey Krolowskiej Mci Panu
Naszemu Miłosciwemu imieniem
teyże Akademii przytomnie oświad-
czamy, przyrzekamy, y przez cokol-
wiek na niebie lub na ziemi świętego
poprzyśięgamy.

Wypełnivszy wierności naszej
przysięgę, o wielkości owego wesela,
ktore z zaszłego za Krola y Pana
swego Waszey Krolowskiej Mci wy-
brania, rownie cały Narod Polski ia-
ko y serca nasze nappełniło, w krot-
kich słowach pomówić mi przycho-
dzi. Zaisze twierdzić śmiało może-
my, iż będąc my miani za częstkę
Rzeczypospolitey naymnieyszą, w po-
wszechney tey iednak radości część
naywiększą dziedziczyli. Powzią-
wszy bowiem o doszłey W. K. Mci
Pa-

(*) Roku 1656. Würtz Kommandant Szwedzki
w Krakowie przymusza Akademikow do
przysięgi wierności KAROLOWI. Wła-
dyław ŁUBIENSKI Prymas Korony y W.
X. L. w Swiecie Geograficznym.

(**) Roku 1655. Studenci Akademicy z Kra-
kowa na Szwedow wycieczkę czynią.
Kochowski Climat: 2. fol: 47.

ximus adinvicem : *A Domino factum est istud.* Factum ab Illo Domino, qui ut hominum, ita regnorum sortes pro supremo suo arbitratu disponit. Qui largus bonorum Remunerator, immortalia pace belloque gesta, ingentia in Poloniam promerita, Senatoris in Regno Primi, Herois ævô suô Clarissimi, ob incomparabilem animi magnitudinem, prudentiam, virtutemve bellicam, summis in Europa Principibus in deliciis habiti STANISŁAI PONIATOVII Gloriosissimi Patris, in æmulo Paternarum virtutum Filio voluit coronare. Qui solus facere potuit, ut multitudini eligentium esset cor, anima, & labium unum.

Diximus ultra, plaude Religio ! plaude Polonia ! plaude primæva Regni Schola ! Sanguis quippe Augustus Regis JAGELLONIS ; Divi illius Lithuanorum Apostoli, qui amplissimam Gentem curâ, sollicitudine, labore inenarrabili, successu admirabili ad Orthodoxam perduxerat fidem : Regis ; qui victoriosis armis Poloniam ampliaverat, triumphis bellicosæ Nationis gloriam auxerat, Cives, civiumque fortunas servaverat, hostibus terrori fuerat : Regis ; qui in ornamentum Regni & publicam Patriæ utilitatem literas Lutetiis Parisiorum condu-

Pana Naszego Miłościwego Elekcji pierwszą wiadomość, skacząc od radości serca, ani mogąc tey obić miary, rzekliśmy pospółem : Od Pana stało się to. Stało się od Pana tego, który równie ludzi iako y Krolestw losy podług najwyższej swej woli rozrządza. Który choyną dobre wypłacaąc ręką, nieśmiertelne w pokoiu y na wojnie czyny, znakomite w Ojczyźnie zasługi, Senatora w Krolestwie pierwszego, Rycerza za czasów swoich sławnego, dla niezrównaney wspaniałości umysłu, roztropności, y niepospolitego w rzemieśle woennym doświadczenia, od najwyższych w Europie zakochanego Monarchow STANISŁAWA PONIATOWSKIEGO Najchwalebniejszego Ojca, w naśladowcy cnot Ojcowskich Synie unieńczyć raczył. Który sam szczególnie potrafić mógł, ażeby mnożstwo obierających miało serce, myśl, y usta iedne.

Rzekliśmy daley, wesel się Wiaro ! wesel się Polsko ! wesel się pierworodna w Ojczyźnie Szkoło ! Krolewska albowiem Wielkiego JAGIELLONA Krew, Świętego owego Litwy Apostoła, ktoren nieprzeliczony Narod starunkiem, pieczołowitością, pracą niewymowną, przedziwnym powodzeniem do prawey nawrocił był wiary : Krola ; ktoren zwyciężkim orężem Polskie rozszerzył był granice, zwycięstw bitnego Narodu pomnożył sławę, Obywatele y mienia ich przy zdrowiu y całości zachował, nieprzyjaciółom był postrachem : Krola ; ktoren ku ozdobie Krolestwa y po-

duxerat, Scientiarumque Universita-
tem in Urbe Metropoli erexerat: Sanguis inquam Jagellonicus per
ELISABETHAM è Principe Du-
cum CZARTORYSCIORUM
Domo immortalis memoriae Geni-
tricem, in Serenissimum Electum de-
rivatus, ad Thronum deligitur, ad
Reipublicae gubernacula assumitur.
Diximus hæc lætantes, D. O. M.
pro TE Serenissimo Electo pium
atque solenne Eucharisticon ad
Aras CANTII persolvimus.

Jlla tandem gaudia, quæ dies fe-
licissimæ TUÆ Electionis, REX
Serenissime, in nobis pepererat, dies
Coronationis nuper ad summum
deduxit, & immensa reddidit. Ad-
fuiſti profectò Princeps Optime
cordibus & animis nostris, prius-
quam oculis; antequam dulcissi-
ma visione TUA frui nobis liceret,
obversabatur jam mentibus, inso-
nabat auribus ineffabilis TUA boni-
tas, comitas, affabilitas, singularis
animi magnitudo, admiranda pru-
dentia, caeleste illud Sapientiae do-
num, quo cæteris mortalium præ-
stas, aliaque præcella corporis &
animi ornamenta, quibus TE æ-
terna ordinatione sua ad Regios Po-
loniæ destinatum fasces D. O. M.
profusissime cumulavit. In con-
spectum Sacræ TUÆ Majestatis in
præsentiarum admissi, videmus
oculò ad oculum; quæ videbamus
in speculo; cernimus Augustam
TUAM faciem Imperio dignam,

Ma-

y powszechnym Oyczyzny użytkom,
sprowadziwszy uczonych z Paryża
Mężów w Stołecznym Mieście Na-
uk Akademią wystawił: Krew mo-
wię Jagiellońska przez ELZBIE-
TE z J. Oświeconego Xiążąt CZAR-
TORYSKICH Domu nieśmiertel-
ney pamięci Małkę w Nayaśniey-
szego zlaną ELEKTĄ, do Tronu
wybrana, do rządów Rzpltey ieſt we-
zwana. Rzekliśmy to w pełney we-
ſela myśli, Wſzechmogącemu BOGU
za szczęśliwie doſzłe Waſzey Kro-
lewſkiey Mci Pana Naſzego Miłoſci-
wego wybranie, nabożne y uroczyſte
dzięki przy Błogoſławionych Naſzego
KANTEGO Zwłokach oddaliſmy.

Radości zatym owe, które dzień
najszcześliwſzey W. K. Mci Pana
Naſzego Miłoſciwego Elekcji w nas
wzniecił był, na dniu Koronacyi
onegdayſzym w naywyższym ſtaneły
ſtopniu, y wſzelkie przeſzły granice.
Byleś zaprawde przytomnym Naydo-
brotliwſzy Monarcho w ſercach y
myśli naſzey, zaczęli mieliſmy ho-
nor Majestat JEHO oglądać; y za-
nim zdarzyło nam ſzczęście ſłodkim
TWI M cieszyć ſię widzeniem ſtała
już nam na myśli, obitała ſię o uſzy
niewypowiedziana TWA dobroć,
łagodność, rozmowność, oſobliwſza
umyſtu wſpaniałość, godna podziwie-
nia roſtropność, Niebieſki ow Mą-
drości dar, którym innych ludzi prze-
wyżſzaſz, y inne przezacne dusze y
ciała ozdoby, ktoremi Waſzą Kro-
lewſką Mość wiecznym ſwym roz-
rządzeniem do Krolewſkiego prze-
znaczniſz berła Wſzechmocny
PAN wylanie obdarzył. Przypu-
ſzczeni ninie przed oblicze W. K.
Mci

3

Majestatem oris omnibus gratiis radiantem; intuemur divinum quidquam spirantem vultum; palpamus, ut ajunt, manibus, quod publicâ magnarum de TE Princeps Optime rerum, nuntiâ famâ narratum accepimus.

Plausibus exinde in Regno publicis iisque maximis, plausus à Regni Schola primæva, quos possumus, jungimus; eosque ad posteritatis memoriam obsequenti exaratos calamô Regiis reverentissimè adsternimus plantis. Tito Vespasiano ad Romanum profecto Imperium, gestiens populus victimarum extis viam sternebat. Cracovienses Academici TIBI REX Serenissime, Orbis Poloni delicio & amori, devotissima æquè ac fidelissima corda perennem in victimam litamus. Unicum sceptrum Principibus dum coronarentur suis offerebant Ægyptii. Jagellonea, eoque jure TUA semper Universitas, trina sceptrâ, duo à Divo Fundatore JAGELLONE data; tertium à SIGISMUNDO Rege, ejus nominis III. post validam olim rerum Academicarum tempestatem, cum è duabus Matribus de uno infante acriter contentibus, vera & genuina saniore consilio integrum cedere, quàm divisum spectare eligeret, superadditum, (*) atque in ipsis duntaxat Serenissimis consalutandis Regibus usitatum, profundissimam Coronato

Ca-

Mci Pana Naszego Miłoś: widzimy oko w oko, co upatrywaliśmy w zwierciedle; oglądamy Twarz Pańską godną Krolestwa, widzimy iączystemi szczerých łask otoczoną promieñmi; dotykamy się, iak mówią, ręką, co z powszechnych wielkie o TOBIE Naymiłościwszy Panie głoszających rzeczy, mieliśmy wieści.

A przeto do pospolitych w Krolestwie okrzykow, które Jmiej W. K. Mci aż pod samo wynoszą Niebo, łączemy y my, na iakie starczemy od pierwszey w Oyczyźnie Szkoły pochwały; y te dla pamięci potomnych czasow hołdowniczym wyrte piorem, przy Krolowskich z naywyższym uszanowaniem składamy nogach. Tytowi Wespazyanowi na Rzymski Tron wyniesionemu, radosny lud trzewy z ofiar stał niegdyś drogę. TOBIE, Panu y Krolowi naszemu świata Polskiego pieśszczocie y kochaniu, Krakowscy Akademicy zobowiązane równie y wierne serca na wieczną poświęcamy ofiarę. Jedno szczególnie berło Jedyńowładcom swoim przy obeymowaniu rządow oddawali Egipcyanie. Jagiellońska a tym samym prawem TWOJA zańsze Akademia trzy berła, dwa od Nayiaśniejszego wiekuiśtey pamięci Fundatora JAGIELLONA darowane, trzecie od ZYGMUNTA III. Krola, po gwałtowney niegdyś przez Akademikow wytrzymaney burzy, gdy ze dwoch Matek o iedno gorąco rozpierających się dziecię, własna y rodzona Matka zdrowszą radą nienaruszone ustąpić, niż na okrutne onegoż zapatrywać się rozdzielenie obrała, przydane; () a szczególnie*

przy

(*) Annô 1606. orta controversia, de apertis noviter à S. J. Cracoviz Scholis. *Annales Academici.*

(*) R. 1606. wszczęty spor, o nowo otwarte od OO Jezuitow w Krak: Szkoły. *Kronika Akademii*

Capiti in adorationem inclinatur, & Regiæ protectioni obsequentiſſima ſubmittitur.

Quintum ſæculum agens, inter ſenii ſui ſolatia, & gloriæ monumenta, iſtud pro maximo reputat, quòd præter Sereniſſimum JOANNEM III. Glorioſiſſimum quoque Parentem, qui TE REX Sereniſſime ad Sceptum & Diadema Poloniæ genuit, ubere ſuo lactaverit. Reddit & ſupplex ſubjicit eidem ſupremæ protectioni TUÆ jura, privilegia, prærogativas, ornamenta, à Divo JAGELLONE cujus Sanguis Auguſtus eſt, à Sereniſſimis ſucceſſivè Regibus, tota; Sereniſſima Republica Polona gratioſſimè ſibi conceſſa, lege publica toties cauta, in hanc uſq; diem clementer aſſervata, atque TUA REX Sereniſſime primâ gratiâ jam conſignata.

Nos demum, qui Cracoviënſem Univerſitatem, non perſonarum, ſed duntaxat Facultatum numerò præſentamus, ſinguli jugum Academicum ab adoleſcentia portantes, nec priùs manum de tabula moturi quàm corpora in urnas; labores noſtros, quos publico Patriæ & Eccleſiæ emolumento integris noſtris ætatibus, fideliter & ſincere, ſunt ſidera teſtes, impendimus, Sacræ Majeſtati TUÆ, uti Regi ſapientiâ ornatiffimo, literarum peramanti, literatorum Principi, Primoq; Protec-

ri,

przy powitaniu Najiaſnieyſzych Krolow używane, na naygłębsze ukoronowaney Głowie uczczenie ſkłania, y pod Krolewſką zniżą obronę.

Na piąty już zaſiagaiąca wiek, za naywiększą ſtarości ſwoiej pociechę, y wieczyſtą ſławę poczytuie pamiątkę; iż oprócz Najiaſnieyſzego JANA III. Naychwalebnieyſzego oraz Oycy, ktorem W. K. Mć Pana Naſzego Miłociwego do berła y Korony zrodził, pierſiami ſwemi karmiła. Oddaie y pokornie porucza teyż naywyżſzey W. K. Mci obronie Prawa, Przywileie, zaſzczyty, y ozdoby od Wielkiego JAGIELLONA, ktorego Krew Najiaſnieyſza ieſt, od Naypotężnieyſzych naſtępnie Krolow, y wſzech Najiaſn: Rzplitey Stanow iak naytaſkawiey ſobie udzielone, prawem powszechnym tyle kroć obwarowane, po dziś dzień nie naruſzenie zachowane, y pierwſzą TWĄ Najiaſnieyſzy Panie już ſwierdzone taſką.

My na koniec, ktorzy Krakowſką Akademią, nie oſob liczbą, lecz różnicą czterech ſtanow Akademicznych na ſobie wyrażamy, wſzyſcy uciążliwe nauczania iarzmo od młodoſci noſzący, ani w przod od pracy maiący wytknąć, pokąd ciało nieſpocznie w ziemi; trudy naſze, ktore na poſpolity Koſciół y Oyczyznę pożytek, całym życiem naſzym, wiernie y ſzczerze, czego ſamo ieſt ſwiadkiem Niebo, ũżemy, Majeſtatowi W. K. Mci iako Monarſze mądroſcią zaſzczyconemu, Naukom przyiaźnemu, uczonych Głowie y Pier-

wſzemu

ri, in acceptabilem, quod nobis spe
non vana promittimus, victimam
damus, donamus, dicamus.

Vive ergo vive Rex Serenissime,
cū è voto omnium communitum
è nostro speciali, omnigena ab alto
prosperitate circumfusus! Divorum
è Sacra Stirpe Jagellonea Regum,
immortalia gesta, trophæaq; adim-
ple: Patriæ TUÆ unicum solati-
um & è filio Pater, Poloni nominis
decus Augustum, Gentis gloria, Ci-
vium amor, regna feliciter, fatis im-
pera ipsis, longævumq; REX OPTI-
ME vive!

wszemu Zastępcy, za przyjemną, co
sobie niepłonnie tuszemy, ofiarę, da-
rem dajemy y poświęcamy.

Zyżę więc Najjaśniejszy KRO-
LU, czego wszyscy powszechnie y
my w szczególności życzymy, wszela-
kim od BOGA uszczęśliwiony bło-
gosławieństwem! dopełniaj sławy
zwycięstw y nieśmiertelnych czynów,
godnych czci y pamięci JAGIEL-
LONÓW: iedyna Ojczyzny TWO-
IEY pociecho y z Syna Ojczy, wspa-
niała Polskiego Imienia Ozdoba,
Narodu zaszczycie, Obywatelom
kochanie, króluy szczęśliwie, samych
nawet losami właday wyrokow, y
gdy na ziemi wiekować niemożna,
żyj wieki NAYLEPSZY z KRO-
LÓW!

XVIII.3.200